

ФОРМУВАННЯ КЛАСТЕРІВ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ РЕГІОНУ

О. Заїка, здобувач*

Житомирський національний агроекологічний університет

Розглянуто розвиток теоретичних, методичних і практичних засад формування та функціонування кластерів, які є новітнім та ефективним інструментом підвищення конкурентоспроможності економіки. Обґрунтовано доцільність використання механізму кластеризації в аграрній сфері на основі досвіду високорозвинених країн.

Постановка проблеми. Протягом останніх років в Україні спостерігається поглиблення диференціації у рівні економічного розвитку окремих регіонів. В цих умовах актуальним є питання пошуку нових організаційних форм розвитку, які б забезпечили конкурентноздатність регіону в ринкових умовах господарювання. Світовий економічний досвід свідчить про високу ефективність у вирішенні цього питання кластерних об'єднань підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування кластерних об'єднань та їх функціонування висвітлені в працях О.В. Мазуренка, В.П. Ситника, П.Т. Саблука, С.С. Соколенка, А.Д. Топалова, І.В. Хомина та ін. Ними досліджено теоретичні аспекти формування кластерів, проблеми та перспективи розвитку кластеризації на загальнодержавному рівні та в регіонах тощо. Проте недостатньо дослідженими залишаються питання розвитку регіональних кластерів у продовольчому комплексі з урахуванням особливостей окремих територій держави. В той же час, перспективність розвитку такої форми інтеграції обумовлює необхідність всебічного дослідження зазначеної проблеми.

* Науковий керівник – О.В. Скидан, к. е. н., доцент

Метою дослідження є обґрунтування перспектив розвитку регіональної агропродовольчої сфери на кластерній основі.

Виклад основного матеріалу. Кластери дають змогу забезпечити стабільний розвиток підприємства, полегшити подолання проблем окремих економічних одиниць, сприяти їх виведенню з кризи та підвищити продуктивність праці. Щоб краще відповідати мінливим вимогам ринків, компанії застосовують нові шляхи організації діяльності, які передбачають розподіл виробництва за диверсифікованими зв'язками з постачальниками, субпідрядниками та кінцевими споживачами. Об'єднуючись у кластери, підприємства отримують набагато більше переваг щодо контролювання ринкової ситуації, а їх злагоджені дії сприяють подоланню конкуренції та ширшому охопленню ринку.

Однією з основних відмінних рис кластера є його географічне позиціонування. Тобто, основним мотивом об'єднання підприємств у кластер є їх територіальна близькість. Створюючи кластерні об'єднання, підприємства зможуть успішніше підкорювати регіональні ринки, стимулювати диверсифікацію власної діяльності.

До кластерів можуть входити не лише підприємства-виробники готової продукції, а й постачальники сировини, послуг та ін. Це дасть змогу полегшити діяльність підприємств на всіх етапах виробництва. Кластери в АПК – це новий формат ведення аграрного підприємництва. Об'єднуючись у кластери, господарствам набагато легше буде знайти постачальників добрив, засобів захисту рослин та ін. Закуповуючи велику партію товару не для одного, а декількох господарств, підприємці отримують вигідні пропозиції щодо ціни. Це, в свою чергу, позитивно вплине на зменшення собівартості готової продукції. З іншого боку, можна також говорити про позитивний вплив кластерів на знаходження вигідних ринків збуту продукції, а також її збут гуртовим замовникам через здатність кластерних об'єднань задовольнити будь-який попит. Кластери аграрних підприємств також полегшать проблеми зберігання та транспортування продукції, так як на одному з підприємств, що входять до кластера, можуть бути кращі умови для зберігання продукції, ніж на інших.

Успішність функціонування кластерних об'єднань передбачає потребу у створенні системи відповідного державного регулювання їх розвитку. У цьому контексті варто зазначити, що державна допомога підприємствам аграрної сфери буде набагато дієвіша, якщо вона спрямовуватиметься на конкретні кластери, а не на окремі господарства чи галузь в цілому.

В світі існує багато прикладів розвитку аграрного виробництва на кластерній основі. Зокрема, для України цікавим є досвід розвитку кластерів у галузі свинарства, який мають Австрія, Італія, Македонія. Учасниками Австрійського кластеру свинарства є Віденський

університет, такі фірми як: Voest Alpine, Pioneer, Raiffeisen Bank та інші. Крім фермерського органічного агровиробництва, ланцюгами кластеру свинарства є оптова та роздрібна торгівля, ресторанный бізнес [3]. Для формування динамічного кластеру свинарства в умовах Житомирського регіону вже існує багато елементів, необхідних для розвитку цієї моделі, однак потрібно якнайшвидше вивчити можливості оптимізації зв'язків між виробниками, покупцями та постачальниками та забезпечити формування кластерного середовища з метою постійного зростання активності учасників кластерів у напрямку покращення конкурентоспроможності готової продукції.

Висновки. Таким чином, кластерні об'єднання є незамінною основою для стабільного та прогресивного розвитку агропродовольчої сфери. Особливої актуальності питання кластерного розвитку набуває в сучасних умовах загострення економічної ситуації. Саме кластерні моделі в нових умовах глобалізації і бурхливого розвитку новітніх технологій дозволяють використати спільні можливості підприємств для прискорення їх розвитку та забезпечення здатності випускати конкурентоспроможну продукцію.

Список використаних джерел

1. Коляденко С.В. Кластери як один з інтегрованих формувань в АПК / С.В. Коляденко // Зб. наук. праць ЧДТУ. – 2009. – Вип. 22. – С. 256-260.
2. Мазуренко О.В. Розвиток інтегрованих формувань в АПК / О.В. Мазуренко // Економіка АПК. – 2006. – №3. – С. 89-93.
3. Зростання агропромислового виробництва на основі кластерної моделі в умовах сучасної конкуренції: комплексна програма підтримки та розвитку українського села «Добробут через аграрний розвиток» // www.dar-ukraine.com.ua.